

A Staphylinidák közül érdekes a ritka *Staphylinus mus* BRULL., továbbá az *Aleochara diversa* J. SAHLB. előfordulása. Ez utóbbit 1912-ben mutatták ki Biharból, az Ungurului-barlangból (MIHÓK: „Adatok Magyarország Coleopterafaunájához”, Rov. Lap. 1912. p. 116).

Az utóbbi években Bars megyében több helyen károkat okozott a *Coroebus fasciatus* VILL. Nagysallón VADAS állapította meg 1912-ben (VADAS: „A sávós tölgybogár biológiája és erdőgazdasági jelentősége”. Erdészeti kísérletek, 1913.) a primási uradalom zálogosi erdeiben. Én még 1913-ban is megtaláltam ott. Nagyobb kárt itt nem okozott.

A *Buprestidae* családból még feltűnő az elég ritka *Agrilus litura* KIESW. gyakorisága. 1914. év nyarán szép számban gyűjtöttem Hieraciumok virágzatában és tölgyfaleveleken, a melyeken mindig csak a forró déli órákban jeleut meg. Rendkívül óvatos állat, ha árnyék vetődött reá, villámgyorsan kelt szárnyra. A bogár ragaszkodik egyes fákhoz, bokrokhoz; ezeknél leskelődve, naponkint sikerült néhány példányt gyűjtenem, míg máshol hiába lestem.

A *Nitidulidae* családból a másutt nem gyakori *Carpophilus sexpustulatus* F. vidékünkön közönséges. Márczius második felében, április elején tömegesen találtam levágott tölgyfatörzsek, fatöncök kérge alatt, de csak ott, a hol a kéreg alá bőven hatolt be nedvesség.

Megemlítem még, hogy a *Lasius fuliginosus*-nál lakó *Amphotis marginata* F.-t két esetben, 1914. év nyarán, a primási hölvenyi erdőben hálóval fogtam növényekről.

Végül köszönetemet kell kifejeznem CSIKI ERNŐ úrnak, a ki a nehezebb fajok revideálását volt szíves elvégezni, továbbá BENICK (Lübeck) és RAMBOUSEK (Prága) uraknak, a kik a *Staphylinidák*-at határozták meg.

Kirándulás az Aranyos-völgybe.

Irta: CSIKI ERNŐ.

A Biharhegység és erdélyi érezhegység elnevezése alatt ismeretes hegyvidék, mely a Nagy-Alföld és az erdélyi medence között terül el és melyet déleln a Maros, északon pedig a Szamos és a Sebes Körös határol, úgyszólván a legújabb időkig nehezen volt megközelíthető. Ennek tulajdonítható, hogy az érdekes területnek természeti viszonyai is csak részletekben voltak ismeretesek. Legjobban hozzáférhető volt a vidék északi része, melynek egyes pontjait a nagyváradi—kolozsvári vasútvonal állomásairól könnyebben lehetett elérni, legnehezebben a keleti, az erdélyi részei. Az utolsó évtizedekben épültek azután a magyarországi oldalon Vaskóh-ig, Meny-

háza fürdő-ig és Brád-ig, az erdélyi oldalon pedig Zalatná-ig és Abrudbányá-ig szárnyvonalak, melyek azután inkább megközelíthetővé tették ezt a hegyvidéket.

Majdnem száz kilométernyi útat kocsin megtenni, hogy valamelyik kikutatandó vidékhez eljussunk, nem éppen a legbiztatóbb körülmény, hogy ilyen vidékre ellátogassunk.

1913-ban nyílt meg az a keskenyvágányú vasút, mely Tordáról az Aranyos folyó völgyében Topánfalváig és innen az Abrudpatak mentén Abrudbányáig halad. Ezzel megnyílt az alkalom, hogy erre a már régen meglátogatni óhajtott vidékre ellátogassak, a mit 1915 és 1916 nyarán végre meg is tehettem. Ezekről a kirándulásokról akarok ez alkalommal beszámolni.

Kiinduló pontunk Torda városa, a rómaiak Potaissá-ja, a régi Erdély e történelmileg nevezetes helye. Vonatunk innen az Aranyos folyó mentén eleinte sík medenezében halad a két Szent-Mihályt és Sínfalvát érintve Várfalva községig, a hol a hegyeket eléri. Sínfalvánál érjük legközelebb a Tordai hasadékot, melynek festői látványában gyönyörködünk. Miután Várfalvát, a mely község nevét egy római vár maradványaitól vette, elhagytuk, bejutunk az Aranyos folyó szorosába. A hegyek itt meredek sziklafalakkal szegélyezik a folyó szűk medrét, turisztikailag szebbnél-szebb tájképek tárulnak elénk a mint a völgyben felfelé haladunk. Egymásután érintjük Borrév (a honnan jó út vezet dél felé Toroczóra és észak felé a Jára-patak völgyébe), Felsőaklos, Vidaly és Alsóaklos kis oláh községeket, majd Aranyoslonkán keresztül Alsószolcsváig haladunk. Vidalyról könnyen elérhetjük Runk községet a runki sziklahasadékkal és ebben egy szép nagy cseppkőbarlanggal. Már Aranyoslonka előtt érjük el az Aranyos folyó jobbpartján a Bedelői hegységet, mely meredek és kopár sziklafalaival szebbnél-szebb részleteit tárja elénk, de teljes kiterjedésében csak Alsószolcsvánál kerül szemünk elé, a hol a völgy erősen kiszélesedik és így szabad körülnézet enged meg. Alsószolcsváról kínálkozik a legjobb alkalom arra, hogy a Bedelői hegységet meglátogassuk, innen érjük el legközelebb, ha nem is könnyen, mert eltekintve a mintegy órányi úttól, mely réteken keresztül és dombok oldalán elvezet a meredek sziklák tövéig, meredeken felkapaszkodó, alig járt ösvényen juthatunk csak fel az 1200 méternél kissé magasabb hegység tetejére. Ez az ösvény a vízmosásokban felkúszó erdőben, kőgörgetegben és majdnem függőlegesen lefutó mészsiklák peremén kúszik fel a hegység északnyugati peremére. Kevesebb fáradsággal juthatunk a hegységre a toroczói—nagyenyedi úttól nyugatra fekvő Bedelő községből, ez az út azonban lassan emelkedve agyonlegelt, a legcsekélyebb érdeklődést sem felkeltő, egyhangú és természeti szépségekben legkevésbé

sem dicselkedhető legelőkön át vezet fel. A Bedelői hegység legmeredekebb szikláinak felső szélén, egy kis behorpadás szélén jutunk a „Klára-barlang“ felirattal ellátott bedelői barlang szájához, néhány lépésre jobbra tőle pedig a mintegy 7—800 m. magas függőleges sziklafal felső részén lévő sziklakapu nyílásán keresztül a legszebb kilátásunk nyílik az Aranyos-völgyre, az előtérben Alsó-Szolesva községgel. De maradjunk néhány percig a Bedelői barlangnál, melyről bogárgyűjtő társaim tudni fogják, hogy ebben fedezte fel FENICHEL SÁMUEL, az Újguineá-ban elpusztult magyar kutató, régészeti és őslénytani kutatásai alkalmával az első erdélyi vak barlangi Silphidát, a *Drimeotus Ormayi* REITT.-t és ugyanesak ő gyűjtötte itt az eleinte *Anophthalmus paroecus* FRIV.-nak tartott és csak később általam újnak felismert és *Anophthalmus pseudoparoecus* név alatt leírt vak futrinkát. Mindkét faj, különösen az utóbbi ritka, mert a míg a legtöbb vak Silphidából a barlangokban sokat gyűjthetünk, itt meg kell elégedjünk néhány példánnyal és szerencsésnek kell mondanunk azt, a ki az *Anophthalmus*-t is megtalálja. Miután mindkét vak bogárból gyűjtöttem, a miben kis fiam, a kit 1916. évi kirándulásom alkalmával útitársul magammal vittem, nagyban segítségemre volt, mert a barlang kisebb hasadékaiba, kürtőibe is bebújt, a melyekbe magam már nem fértem és a pásztorok meg diákkirándulók által cseppköveitől megfosztott és neveikkel telefirkált barlang alakulatát meg személtük, hozzáláttam a barlang előtt lévő fák és bokrok között felgyülemlett humuszréteg átrostálához, a mi sok érdekes fajjal gazdagította gyűjtésem eredményét és azonkívül bepillantást nyújtott ennek a mézhegységnek eddig úgyszólván teljesen ismeretlen faunájába is. Az út visszafelé magától értetődőleg szintén nem könnyű, mert hiába visz lefelé, ott a hol felmenet úgyszólván orrunkal érzük a földet, nehéz a lejövet is, minden lépésünket vigyázattal kell megtennünk, ha nem akarunk akaratlanul hirtelen néhány száz méterrel lejjebb lenni. De teljesen nyakunkba kapjuk a délutáni napot is, melyben a mézsziklák teljes fehérségükben tündökölnek. Nem akarok ez alkalommal a gyűjtött rovarok felsorolására kiterjeszkedni, azonban fel akarom említeni, hogy lejövet mintegy 1000 m. magasságban, kőgörgöteges helyen, melyen csak néhány szépen fejlődött ernyős virág pompázott, rajta lakmározó *Trichius*, *Leptura*, *Hoplia*, *Mordella*-fajokkal, találtam az eddig Erdélyből csak Nagyágról ismeretes *Bembeciu hylaeiformis* LÁSP. nevű Sessiida egy frissen kelt példányát.

Alsó-Szolesva vidéke, rétjeivel és aranyos-menti fűzeserjéseivel csak az erdélyi medenceze ismeretes fajaival, semmi jobb vagy említésre méltó adattal nem szolgált. Turisztikai szempontból említésre méltó még ennek a vidéknek egy nevezetessége, a Búvó patak (vagy

Ponori patak), mely a ponori 24 méteres vízesés után eltűnván, mintegy másfél kilométernyi útát tesz meg a föld alatt és Alsó-Szolcsva közelében kerül megint elő, hogy azután az Aranyosba ömöljön.

Mint említettem, Alsó-Szolcsva előtt kiszélesedik az Aranyos-völgye, a vadregényes sziklás helyek helyébe kukoriczaföldek, kaszálók, cserjésekkel, erdőkkel borított dombok, a távolabbi magasabb hegyek kifutói lépnek. Csak itt-ott tűnik fel egy-egy kisebb-nagyobb oláh község, majd pedig Aranyosbánya (vagy a mint azelőtt nevezték Offenbánya), a legrégebb bányavárosok egyike. A vidék ezentúl mindvégig ugyanazt a képet nyújtja egészen Topánfalva vasúti állomásig, a hol a vasutat, a mely itt már az Abrudpatak völgyébe kanyarodik, el kell hagynunk, ha az Aranyost tovább akarjuk kísérni.

Topánfalva egy katlanban fekvő elég csinos község, szép emeletes házakkal és stílusos villákkal, úgy hogy inkább városias kinézésű. Harmadfélezer főnyi lakosságának nagyobb része oláh, kisebbsége magyar. A községet kirándulásaink kiinduló pontjául választgatjuk, hiszen ez különben az egész benső hegyvidék kereskedelmi góczpontja. A Csiky-testvérek szállodájában kényelmes hajlékot találunk, a hol kirándulásaink fáradalmait kipihenhetjük.

Topánfalváról legelső kirándulásunk a mintegy 2 km.-nyire az Aranyos jobb partján fekvő Aranyos-Szohodol-ra vezet. Ennek a kis községnek határában találjuk egy elég meredeken felemelkedő sziklás hegyoldalon a Lucia-barlangot. Ha az Aranyos völgyében fölfelé igyekszünk, már mindjárt Topánfalva mögött egy nagy barlang nyílását látjuk a szemben lévő „Petrilor“-nak nevezett hegyoldal szikláinak alsó végében mintegy 120 m. magasságban az Aranyos fölött. Ezt a barlangot mutatja kérdezősködésünkre az idevaló nép, pedig nem ez a Lucia-barlang; az egy elrejtett helyen, kissé magasabban fekszik fölötte. Ez a szabadon látható barlang, melynek barlangkutatóink¹ külön nevet még nem adtak, mintegy 50—60 m. mélységű alagút, melyben semmiféle jellemző barlanglakó rovert nem találhattam. Első kirándulásom alkalmával azonban ebben a barlangban, vagy ha úgy tetszik odában, gyűjthettem egy érdekes pókot, melynek sűrű növésű megfordított léggömbalakú hálója csüngött itt-ott a sziklákról le. SZOMBATHY KÁLMÁN tagtársunk meghatározása szerint ez a pók egy kozmopolita barlanglakó pók, a *Meta Menardii* CLARK.

Ha ennek a barlangnak nyílásától jobbra, a cserjésen keresztül mintegy 30—40 m.-nyire feljebb mászunk, egy kis keresés után egy alig 1/2 méter magas és 1 1/2 m. széles nyílást találunk, melyen bemászva csakhamar felállhatunk és bejutottunk a három tagozatú

¹ Pávay Vajna Ferencz: Néhány újabb barlang ismertetése. (Földtani Közlöny. XLI, 1911, p. 779).

Lucia-barlangba, melynek felfedezését HENCZ JÓZSEF topánfalvi áll. elemi iskolaigazgatónak, részletes leírását pedig DR. SZILÁDY ZOLTÁNNAK¹ és PÁVAY VAJNA FERENCZ-NEK² köszönhetjük. Ebben a barlangban található 3 légyfaj, 1 reczésszárnyú, 1 pók és 1 vak Silphida, a *Pholeuon hungaricum* Cs., utóbbi leginkább a kupolacsarnokot a belső csarnokkal összekötő pincelejáróban található, a hol a nedves agyagon, valamint a köveken és falakon mászkál. Ez a faj is elég ritkának mondható, lehet hogy ennek szintén a nagy mennyiségben való gyűjtési mánia az oka, mely előbb-utóbb nem egy ilyen helyhez kötött állat kipusztításához fog vezetni. Az említett pók vak, a tudományra nézve új és SZOMBATHY tagtársunk ezt *Nesticus infernalis* néven fogja leírni. Cseppkő ebben a barlangban sincs, a mi volt azt is letördelték azok a lelketlen barlanglátogatók, kik nem tudnak a természet szépségeiben gyönyörködni, hanem a pusztításban látják örömeiket.

Legközelebbi kirándulásunk az Aranyos-völgy felső, mészformációkban bővelkedő részébe vezet Aranyosfő község központjába, mely további kirándulásaink kiindulópontja. Hogy oda juthassunk mintegy 30 km.-nyi út áll előttünk, ezt az utat kocsin tehetjük meg, a mennyiben a völgyben egy elég járható út vezet fel úgy szólván a Bihar-hegység legmagasabb pontja, a Nagy-Bihar tövéig. Miután Topánfalvát elhagytuk és a község mögötti hegyre felkapaszkodtunk, útunk északi irányba fordul és Szekatura kis községen keresztül Fehér-völgyig (Albák) halad a folyó mentén, részben leereszkedve, a háborús viszonyokból kifolyólag csak gyenge lovak állván rendelkezésünkre, ezeknek erejét a legvégsőig igénybe véve. Fehér-völgynél az út iránya megint nyugatra fordul és kisebb-nagyobb kanyarulatokkal halad Aranyosfő felé. Fehér-völgyig a hegyoldalakat részben cserjések vagy lombos erdők, részben pedig kaszálók borítják, utóbbiakon pedig a lakosság tanyái. Ennek a vidéknek községei alatt ugyanis nem szép sűrűn lakott falvakat, hanem nagy területen szétszórt telepeket és házakat kell értenünk és a térképeken megjelölt helységek alatt csak a jegyző, bíró, pap, korcsmáros, csendőrség lakóházát valamint a templomot kell értenünk. Így van, hogy az egyes községek 10—15 kilométer hosszúságot és 3—4 □ mfd. területet foglalnak el. Némely község azután több parokiával bír és ez esetben a templom körül létesülnek kisebb telepek, melyek külön-külön névvel ugyan, de semmi önállósággal nem bírnak.

¹ A Szohodoli Lucia-barlang. (Földrajzi Közlemények XXXIII, 1905, p. 112—115).

² Néhány adat a Szohodoli Lucia-barlang kérdéséhez. (Földtani Közöny XL, 1910, p. 564).

A mint Fehér-völgyet elérjük, itt-ott feltűnnek egyes fenyők, majd a lomberdővel vegyest a fenyvesek is már-már leterjednek egészen az Aranyos partjáig. Alig hogy Fehér-völgy központját elhagytuk, a hol tekintettel a fáradt lovakra hosszabb pihenőt kell tartanunk, útunk eleinte a völgy aljában elterülő kaszálókon vezet keresztül, majd lassanként eltűnnek a hegyoldalak kaszálói és tulajdonosaik házikói, a vidék mind kövesebb lesz, a lakóházak már lekerülnek a folyó partjára és többnyire egy-egy malom körül helyeződnek el. Újra magunk előtt látjuk a mészhegység jellemző formációit, a víz körül a fák, különösen fenyők sötét zöldje, a magasban a mészhegység fehér, szürke, fekete és vörös sziklái pompázuak, szemünk nem győzi a színek festői elrendeződésében való gyönyörködést. Nem tudjuk miben is gyönyörködünk, az Aranyos piszkos zöld lezuhanó árjában, a sziklák furcsa formációiban, szíupompájában és merész elhelyeződésében, avagy itt-ott egy szép vízesésben? Fáradt lovunk lassan vonszolja kis szekerét, de még mindig gyorsabban, mintsem hogy egy-egy pompás hely szépségében sokáig gyönyörködhessünk. Figyeljük a szép növényzetet, mikor hirtelen egy merész szikla kerül elébünk, rajta barlangok, odúk festői, de megközelíthetetlen nyílásaival, majd teljesen víztelen, kőgörgeteggel borított és minden növényzetet nélkülöző mellékvölgyek, teljesen kopár és tiszta mészsiklából felépített nagy hegyek tűnnek fel. Legfeltűnőbb ezek közül a Piatra Tîrsilor néven nevezett, melyen egy barlang is van (benne magától értetődően két vakbogár is él, a *Drimeotus Hickeri* és a *Pholeuon Proserpinae* var. *intermittens*). Mintegy 5—6 km. hosszú az Aranyos-völgyének ez a mészformációkban gazdag, de különben szűk és lakatlan része. Embert alig látunk, ha csak nem egy horgászó orvhalászt, a ki az Aranyos pisztrángjait dézsmálja, avagy egy-egy ügye-baját a községi központban elintézni siető móczot vagy tyúkját-kakasát a topánfalvi hetivásárra czipelő oláh asszonyt nem találunk itt-ott az úton.

Azonban mindennek vége szokott lenni, így a szűk völgy is hamarosan kiszélesedik, a mészsiklák helyét lankás hegyoldalak váltják fel, ezeken nagykiterjedésű kaszálók terülnek el, a melyeken már alig díszlik egy-egy fa, melyet csak azért hagytak meg a helyén, hogy kaszáláskor a közelben pihenhessenek meg árnyékában a kaszálók. De kárpótol minket a Bihar-hegységnek a távolban feltűnő, hófoltokkal tarkított néhány csúcsa, közöttük a hatalmas Nagy-Biharral. Majd nemsokára elérjük a falu módos bírójának házát, melynek egyik melléképületében egyszerű, de a célnak megfelelő szállást találunk. A kis faépület valamikor kocsmanak szolgált, a nagy szoba jelenleg a baromfiak tanyája, a belőle nyíló söntés pedig a mi szobánk. Asztal, pad és katonai vaságy szalmazsákkal, vala-

mint néhány szög a falban és megtaláltuk mindazt, a mire szükségünk van, mosdótalat nem is keresünk, az itt már felesleges, a mikor ott a ház előtt az Aranyos kristálytisza vize. Sőt van ellátás is, kaphatunk ha van egy kis tejet, keuyeret, sört meg savanyú bort és néha-napján, a mikor fáradságos kirándulás után hazatérünk rántottát is, különben hátizsákunk élelmiszerraktárából kerül a többi, konzerv, szalámi, jó szalonna, meg egy kis sajt.

Tanyánkról könnyen bejárhatjuk az egész vidéket, egy-egy napos kirándulásokkal eljuthatunk a hegyvidék akármelyik pontjához. Így a Dioduni-völgyön és a Jarbarea-n keresztül könnyen elérjük az 1769 m. magas Kukurbeta-t és innen gerinczvándorlással az 1849 m. magas Nagy-Bihar csúcsot, melyet különben Lepus felől is megközelíthetünk. Lepus az Aranyos felső völgyében fekszik és szintén Aranyosfő község egyik telepe, odáig elég szűk völgy vezet, mely nagyon szép gyűjtőhelyekkel rendelkezik, — különösen a lepkész találná örömét a sok nappali pillangó láttára, melyek úgy az út sárában ülnek, mint a patak mellett elterülő, virágpompában díszlő réteken röpködnek. A bogarászt mindjárt szállásunk közelében észak felől lekanyarodó Ordinkus-völgy, vagy a mint az Eke kolozsvári tagjai nevezik, az Ördögös-völgy, vonzza. Ez egy elég szűk völgy, melyben csak keskeny ösvény vezet felfelé a pataknak hol egyik, hol másik oldalán. Áldjuk is eleget érte, mert vagy 30—40-szer kell levetnünk cipőnket és újra felhúzni, mert az éles szögű köveken nem tudunk még egy lépést sem tenni, de hamar megelégedjük a vízben való átgázolást is, hiszen nem kellemes folyton 7—8 fokos vízben lábfürdőt venni. De azért túltesszük magunkat e kellemetlenségeken, mert az érdekes völgy vonz befelé, hamar el is érjük legszebb részét, egészen függőleges mészfalak merednek le mintegy 1000—1200 m. magasságból, alul a völgyben csak a pataknak hagyván egy 4—5 méteres közt és közben még felváltva a patak egyik-másik oldalán egy néhány méteres területet, a hol néhány fenyő vagy a Petasitesek nagy levelei tenyésznek óriási nagyságban. A mészsziklák falát számos barlangnyílás díszíti, ezek nagy részét fel is keressük, hiszen nem tudni mi van bennük. Miután ez sokszor csak a legnagyobb kinnal sikerül, hiszen némelyik 5—10 m. magasságban nyílik és semmi támpontunk nem akad a felkúszáshoz, egynéhány fűcsomón vagy apró cserjén kívül. Előkerítünk egy kiszáradt, a magasból lezuhant fenyősudarat és azon igyekszünk felkúszni, a mi azonban csak többszöri próba után sikerül, mert a száraz törzs testünk súlya alatt többnyire darabokra törik. Végre elértük a nyílást és legnagyobb mérgelődésünkre néhány méteres sziklaodúban vagyunk, melynek csupasz és többnyire teljesen száraz falain élő lénynek még nyomát sem találjuk; humusz vagy agyaglerakodás sincs bennük,

mert nagy esőzésekkor víz folyik ezekben is és ez mindent kimos. A mint barlangkutató útunkban így lassan előrejutunk, a patak jobb oldalán hirtelen egy gyönyörű kép tárul szemünk elé, fáktól szegélyezve száz meg száz apró vízesés tűnik fel a mint terrasszerűen a mésztuffa alkotta kis tányérok egyikéből a másikba folyik le egy patak, mely a háttérben tátongó óriási barlang kapujából önti ki víztömegét. Ez a barlang a „Porta Joanelli“ a mint az idevaló oláhok nevezik. Óriási egy barlang, melynek előcsarnokába azt hiszem a bazilikát kényelmesen be lehetne állítani, különben 3 csarnokból áll, a legbelsőben tóval. Ez a barlang azonban csak turisztikai szempontból jön tekintetbe, a természetvizsgáló részére nem nyújt semmit. Annál érdekesebbet azonban környéke, a külső sziklákön (de különben a völgy több helyének egyes pontjain is) egy hegyes csiga (*Alopiá*) tenyészik, a csigáknak abból a csoportjából, mely a Bucsecsen és a Székelyföld keleti mészhegyain fejlesztette ki leggazdagabb alak-sorait. Az árnyékos hely leginkább a csalán fejlődésének kedvez, van is belőle bőven, a jó két méter magas példányok levelein különféle *Otiorrhynchus*-ok, *Hyperá*-k, *Phyllobius*-ok, a virágzaton pedig egy apró lepke százai üldögélnek. A patak alkotta apró vízesések pedig a *Clinocerá*-knak nyújtanak kitűnő helyeket.

De hagyjuk ezt a helyet, siessünk tovább, hiszen egy néhány négyszögméternyi helyet kell felkeresnünk a völgy azon részében, a hol az ezerméteres mészkőfalak azt a legszorosabbra szűkítik, a hová a nap sugarai csak a déli órákban jutnak el rövid negyedórára. Miután jó darabon, majdnem hasig haladunk a sok esőzéstől jól megnőtt patakocska vizében fölfelé a sziklaszoros legkeskenyebb részében, elérjük a jelzett helyet és nekilátunk annak a három *Anophthalmus*-nak felkutatásához, melynek barlangra már nincs is szüksége, az úgyszólván örökös árnyék megadja nekik életfeltételeiket itten lent a völgyben is. Hamarosan azonban nagy csalódás ér minket, az említett néhány négyzetméteres területet teljesen felforgatva találjuk, a mélyen a földbe ágyazott kövek kiemelve és félregurítva hevernek szerteszéjjel és legnagyobb igyekezetünkre sem tudunk egyetlen meg nem bolygatott kövecskét találni. Így dolgoznak azok a bogarászok, a kik gyűjtésre betanított, de különben teljesen érzéktelen, tanulatlan emberekkel gyűjtetnek, nem kímélvén semmi költséget, csak hogy minél több példány felől rendelkezhessenek és úgy látszik azt is akarják, hogy évtizedekre lehetetlenné tegyék, hogy más is hozzájuthasson az illető fajokhoz.

Nemsokára azután a völgy elveszti szűk jellegét, emelkedni kezd és felkapaszkodunk az Ördögös hegyre, a homnan közel érjük a híres szkerisorai jégbarlangot, mely 54 m. mélységben fekszik és mintegy 748 □-ölnyi területet foglal el és melyet különben Aranyosfőről könnyebben érhetünk el, ha útunkat a hegygerinczen át vesszük.